

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף ד

למדנו לעיל שרב ביבי הסתפק: האם מותר לאדם לעבור על איסור דרבנן כדי להינצל מאיסור דאורייתא? כגון אדם שהדביק בשבת פת בתנור כדי שתאפה, האם מותר לו לעבור על איסור דרבנן ולרדות (= להוציא) את הפת מהתנור לפני שתאפה כדי לא לעבור על איסור חטאת, או לא?

הגמרא מבררת את המקרה: אי אפשר לומר שמדובר באדם שהכניס את הפת בשוגג ואח"כ נזכר שהדבר אסור, שהרי במקרה כזה הוא פטור מחטאת, משום שחיוב חטאת הוא רק כששגג מתחילת המלאכה ועד סופה ולא נודע לו בינתיים שהדבר אסור. אך כאן, קודם שנאפתה הפת נודע לו בכך, וגם אם תישאר בתנור ותיאפה יפטר מחטאת. למסקנת הגמרא מדובר שהכניס את הפת במזיד, ומותר לו להוציאה לפני שתאפה ויתחייב בסקילה.

למדנו במשנה לעיל: פשט העני את ידו לפניו ונתן לתוך ידו של בעל הבית (= ובכך עשה העני מלאכה שלימה של הוצאה - עקירה והנחה), או שפשט העני את ידו ונטל חפץ מתוכה (= מתוך ידו של בעה"ב) והוציא את החפץ לרשות הרבים והניחו שם, העני חייב (= כיון שעשה מלאכה שלימה של הוצאה - עקירה והנחה) ובעל הבית פטור.

הגמרא מקשה מדוע העני חייב? והרי בשביל להתחייב באיסור הוצאה צריך לעקור ולהניח על גבי 'מקום חשוב' - כלומר מקום שיש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, והרי בידו של העני או של בעה"ב אין ד' טפחים?

הגמרא מנסה לתרץ את הקושיה הנ"ל, נבאר בע"ה את המושגים להבנת הסוגייה:

"קלוטה כמי שהונחה": לדעת רבי עקיבא בשביל להתחייב באיסור הוצאה לא צריך מקום ד' על ד'. כפי ששינוי במשנה לקמן: הזורק חפץ מרשות היחיד אחת לרשות

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

היחיד אחרת ויש רשות הרבים באמצע (בין שני רשויות היחיד), רבי עקיבא מחייב - כיון שאנו אומרים "קלוטה כמי שהונחה". כלומר שכשהחפץ עבר מעל האויר של רה"ר אנו מחשיבים את החפץ כאילו הוא הונח בתוך רה"ר, ונמצא שהזורק עשה עקירה ברה"י והנחה ברה"ר. וחכמים פוטרים משום שלא אומרים "קלוטה כמי שהונחה".

מוכח שלדעת רבי עקיבא לא צריך הנחה על מקום ד', שהרי החפץ לא נח על קרקע רה"ר ובכל זאת אנו מחשיבים אותו כאילו הוא נח ברה"ר.

רבה הסתפק: האם ר"ע וחכמים נחלקו רק כשהחפץ עף מעל רה"ר בגובה פחות מעשרה טפחים, שאז ר"ע מחשיב את החפץ כמונח ברה"ר, אבל אם החפץ עף בגובה מעל עשרה טפחים גם ר"ע מודה שאנו לא אומרים "קלוטה כמי שהונחה" כיון שמעל עשרה טפחים זה נחשב למקום פטור.

האם ילפינן זורק ממושיט: את מלאכות שבת אנו לומדים מהמלאכות שנעשו במשכן. כשבני ישראל היו במדבר היו להם עגלות שהיו גבוהות עשרה טפחים (ולכן היה לעגלות דין רה"י), והיו מושיטים את קרשי המשכן מעגלה לעגלה כשרשות הרבים באמצע (= בין עגלה לעגלה).

רבה הסתפק האם לומדים זריקה מהושטה? כלומר האם לומדים שאסור לזרוק חפץ מרשות היחיד אחת לרשות היחיד אחרת כשיש רשות הרבים באמצע מהושטה שהיתה במשכן (שגם שם היו מושיטים מרה"י לרה"י כשרה"ר באמצע, כנ"ל), או שלא לומדים זריקה מהושטה.

זרק ונח על גבי זיז כל שהוא: אסור לזרוק חפץ בשבת ברשות הרבים למרחק של ד' אמות, ואיסור זה הוא תולדה של מלאכת הוצאה.

הזורק ברה"ר חפץ למרחק של ד' אמות והחפץ נח על גבי זיז כל שהוא, כלומר שלא נח ע"ג מקום שיש בו ד' טפחים על ד' טפחים, רבי מחייב וחכמים פוטרים.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

"שדי נופו בתר עיקרו": אילן העומד ברה"י ונופו (= ענפיו) נוטה לרה"ר, ובא אדם וזרק חפץ למרחק של ד' אמות והחפץ נח על נופו של האילן (ובנופו אין ד' על ד'), לדעת רבי אנו אומרים 'שדי נופו בתר עיקרו'. כלומר כיון שיש בגזעו של האילן ד' על ד' אנו מחשיבים גם את הנוף כאילו שיש בו ד' על ד', והזורק חייב. ולדעת חכמים לא אמרין 'שדי נופו בתר עיקרו', והזורק פטור.

מחייב היה רבי שתים: הזורק חפץ מרשות הרבים אחת לרשות הרבים אחרת ויש רשות היחיד באמצע (בין שני רשויות הרבים), רבי מחייב שתי חטאות - אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה. כלומר אנו מחשיבים את החפץ כאילו הוא נח ברה"י שבאמצע (ואז עבר הזורק על איסור הוצאה - עקירה מרה"ר והנחה ברה"י), וכשהחפץ המשיך במעופו לרה"ר השניה אנו מחשיבים את החפץ כאילו הוא נעקר מרה"י שבאמצע ונח ברה"ר השניה (ואז שוב עבר הזורק על איסור הוצאה - עקירה מרה"י והנחה ברה"ר).